

SZÖVEG –
HORVÁTH PÁL filozófus

SOROZAT –
MAGYAR PÉLDAKÉPTÁR

A BICEGŐ DERVIS, VÁMBÉRY ÁRMIN

Vámbéry Ármin, a neves orientalista, nyelvész karrierje igazolta, hogy ha a tehetség szívóssággal és fanatizmussal párosul, autodidakta úton is el lehet jutni a tudomány szentélyébe. Magával és másokkal szemben is maximalista volt, amit a tanítvány *Germanus Gyula* története igazol. Germanus lakásán kereste fel, hogy törököt tanuljon a mesternél. Vámbéry felmérte az ifjú szándékának komolyságát, majd azzal kísérte ki az előszobába, hogy *„ha bele akar vágni a törökbe, menjen haza, tanuljon meg arabul, és utána, úgy két hét múlva jöjjön vissza.”*

◆ SZABÓINAS ÉS HÁZITANÍTÓ

Dél-Németországból származó zsidó család gyermekeként született a Pozsonyhoz közeli kisvárosban, Szentgyörgyön 1832-ben. Eredeti neve Wamberger Hermann volt, ő azonban magyarságát hangsúlyozva fiatal korától a Vámbéryt használta. Születése idején apja, a Talmudban járatos ortodox zsidó iparosember már nem élt, az 1831-es kole-rájárvány vitte el. Ármin, akit édesanyja nagy szegénységben nevelt, három esztendősen bal lábára megbénult, egész életére sánta maradt. Édesanyja rövidesen ismét férjhez ment, Dunaszerdahelyre költöztek. A kis Ármin itt kezdte az iskolát, kezdetben a helyi zsidó, majd a református kisiskola diákja volt. A tanulás mellett hamar dolgozni kezdett, szabóinasnak szegődött, majd a nyéki kocsmáros gyermekei mellett házitanítóskodott. A 40-es évek elejétől, mint fogékony, tehetséges gyermek, a gimnázium első két osztályát Szentgyörgyön végezte, mellette tanított, korrepetált, hogy eltarthassa magát. Ebben az időben szakított végleg ősei zsidó hitével, megkeresztelkedett, a református egyház tagja lett, bár különösebben nem vonzották a hit dolgai, zsidó identitását pedig a kor asszimilációs gyakorlatának megfelelően egy életre maga mögött hagyta. Annál büszkébb volt ekkor már magyarságára, amelyet csak erősített 1848 élménye, amelyet Pozsonyban élt át, a szabadságharc leverése pedig mély ellenszenvet ültetett el benne a cári orosz birodalom iránt. Ekkor már a pozsonyi bencés gimnázium diákja volt. Hamar megmutatkozott rendkívüli nyelvtelensége, sorra tanulta a klasszikus és a világnyelveket. 1851-ben, miután anyagi okokból úgy döntött, abbahagyja a gimnáziumot, Pestre költözött szerencsét próbálni.

TUDÓS, ISKOLÁK NÉLKÜL

Mivel tandíja egy részével adós maradt, korábbi gimnáziumi bizonyítványát sem tudta kiváltani, az érettségiig pedig soha nem jutott el. A következő években házitanítóként járta az országot, közben sokat olvasott, képezte magát, további nyelveket sajátított el. Még 1851-ben, amikor a szlavóniai Kutyevóban kapott munkát, beleszeretett tanítványába, a lány anyja azonban egy év után eltávolította a fiatalembert, akinek annyi haszna volt ebből a kalandból, hogy a sokadik nyelvet, a horvátot is elsajátította és belefogott az orosz nyelv tanulásába is. A magántanítóskodás szünetében Bécsbe ment, ám a császárvárosban nem sikerült semmilyen állást szereznie. Megismerkedett viszont a neves turkológussal, Hammer-Purgstall báróval, aki a török nyelvre irányította a figyelmét. Pestre visszatérve ágybélőként szűkös körülmények között tengődött, főleg angol és francia nyelvleckék adásából tartotta fenn magát. Szinte minden

szabadidejét az Egyetemi Könyvtárban töltötte, ahol a könyvtár őrre, a költő Garay János vette szárnyai alá. Tudósokkal, irodalmárokkal ismerkedett meg, olyanokkal, mint Vörösmarty Mihály vagy a nyelvész, történetíró Teleki József, vidéken járva felkereshette Arany Jánost. További élete meghatározó eseménye volt az az egy esztendő, amelyet Kecskeméten töltött. Itt is házitanítóskodott, közben azonban tökélyre fejlesztette török és arab nyelvtudását. A városban Ballagi Mór volt a mentora, aki könyvekkel látta el az ambiciózus fiatalembert, és felhívta rá báró Kemény Zsigmondnak, a jeles politikusnak és publicistának a figyelmét. Kecskemét után rövid ideig még tanítóskodott, közben azonban már a perzsa nyelvet tanulta, korábbi tudását gyarapította. Akkor nyílt meg a nagy lehetőség előtte, amikor pártfogói báró Eötvös József figyelmébe ajánlották, aki az ifjú karrierjének egyengetését két jeles tudósra, Hunfalvy Pálra és Teleki Józsefekre bízta. ➤

RASID EFFENDI

Így történt, hogy némi anyagi támogatás birtokában Vámbéry 1857-ben elindulhatott álmai úti célja, Isztambul felé. Négy évet töltött itt, találkozott 48-as emigránsokkal, török főember házában volt nyelvtanár, majd egy helyi politikus titkára, közben azonban török, arab, perzsa kéziratokat gyűjtött, török–német szótárt készített, beszámolókat küldött haza az Akadémiának, és ekkor kapta egy alkalmazójától a muszlim világban később is használt *Rasid Effendi* nevet. Hazatérve 1861-ben lett az Akadémia levelező tagja, a következő évben pedig a magyarság rokonainak keresésére indult Közép-Ázsiába. Muszlim dervisnek öltözve, a helyi nyelvek és kultúrák biztos ismeretének birtokában, de inkognitóban ment, hiszen az ott élők az orosz hódítás és az angol befolyás árnyékában ellenségnek tekintették az európaiakat. Bejárta Híva, Bokhara, Szamarkand városát, a belső-ázsiai kánságokat nyelvészeti, néprajzi, földrajzi adatokat gyűjtve, amelyek alapján 1864-ben Londonban angolul adott ki könyvet, előadást tartott a Királyi Földrajzi Társaságban, sőt, még Lord Palmerston miniszterelnök is fogadta. Az angolokat elsősorban politikai megfigyelési érdekelték, informátoruknak, tanácsadójuknak tekintették, idővel évjáradékot folyósítottak a számára, de későbbi isztambuli útjai során II. Abdul Hamid szultán is a barátságába fogadta.

Itthon még 1865-ben kinevezték a pesti egyetem keleti nyelvek tanszékére, kezdetben – diplomája, érettségije sem lévén – csak nyelvtanítónak, 1868-tól azonban már egyetemi tanárként, a török tanszék alapítójaként dolgozott. 1876-ban lett az MTA rendes, majd tiszteleti és igazgatósági tagja, és alapítója, majd elnöke a Magyar Filológiai Társaságnak. Híres tanítványokat nevelt, akik közül Goldziher Ignác és Germanus Gyula a legismertebbek. Bár ekkor már elismert tudós, jeles nyelvész, úti beszámolóí révén közkedvelt író volt, úgy nyilatkozott, hogy „céhen kívüli műkedvelő vagyok csupán”. Máshol pedig így vallott önmagáról: „Minden vagyok inkább, csak tudós nem vagyok és nem is lehettem azzá, a szónak ismeretes értelmében. Ahhoz, hogy tudós legyek, nem volt meg az előképzettségem, iskolázottságom és a vérmérsékletem”.

1862-ben a magyarság rokonainak keresésére indult Közép-Ázsiába. Muszlim dervisnek öltözve, a helyi nyelvek és kultúrák ismeretének birtokában, de inkognitóban ment, hiszen az ott élők ellenségnek tekintették az európaiakat.

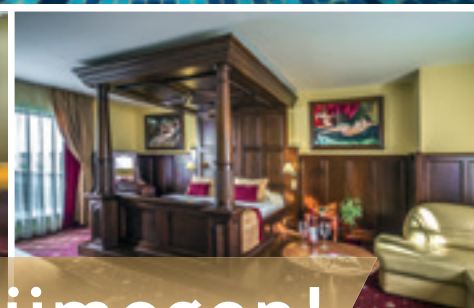
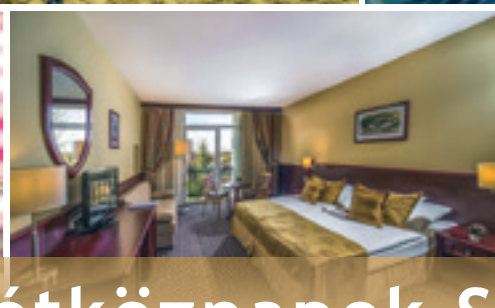
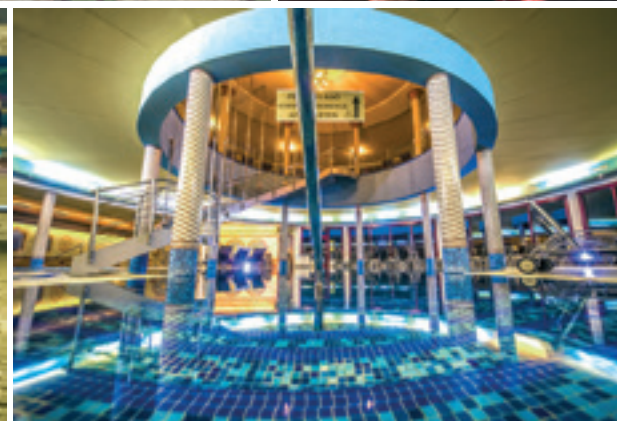
AZ UGOR–TÖRÖK HÁBORÚTÓL AZ ÉLET ALKONYÁIG

1882-ben, amikor *A magyarság eredete* című tanulmányát közreadta, amelyben a magyar nyelv és nép kettős, egyszerre finn–ugor és török eredete és rokonsága mellett érvelt, viták kereszttüzebe került. Ez volt a nevezetes ugor–török háború, amelyben a finn–ugrista nyelvészek, Budenz, Hunfalvy és mások kígyót-békát kiáltottak rá, Vámbéry kettős rokonság-elmélete azonban máig nem nyert végleges cáfolatot. De a rokonság kérdése mellett számos más is foglalkoztatta, így a nyugati kultúrának a Kelet világra gyakorolt hatása, a török filológia problémái vagy a belső-ázsiai, ekkorra már orosz megszállás alá került népek és kánságok története, 1905-ben pedig megírta önéletrajzát is.

A tudósi munka mellett keveset tudunk magánéletéről. 1868-ban nősült, egy orvosprofesszor lányát, Rednitz-Arányi Kornéliát vette el, akitől egy fia, a későbbi neves jogász és polgári radikális politikus, az 1948-ban amerikai emigrációban elhunyt Vámbéry Rusztem született. Élete alkonyára Vámbéry itthon és külföldön is a turkológia elismert szaktekintélyének és népszerű útleírások jó tollú szerzőjének számított. Termékeny, hosszú élet után a halál 1913 szeptemberében szívérelmeszesedés következtében érte, végső nyughelye, síremléke a Kerepesi temetőben van, és különösen Dunaszerdahely őrzi emlékét, leghíresebb fiaként. ♦

Akciós hétköznapiok Sümegen!

Családi wellness pihenés lovagi torna
bemutatóval, félpanzióval a sümegi Vár lábánál
a Hotel Kapitány★★★★superior Wellness-ben!

Egész évben foglalható már 13 900 Ft/fő/éj-től!

Hotel Kapitány★★★★superior Wellness

8330 Sümeg, Tóth Tivadar u. 19. • Tel./Fax: +36 87 550 166 • +36 87 550 167
E-mail: sales@hotelkapitany.hu • foglalas@hotelkapitany.hu • www.hotelkapitany.hu

SZÖVEG –
PÁCZAI TAMÁS

SOROZAT –
VILÁG-KÉP

EZ VAJON PHOTOSHOPPAL KÉSZÜLT?

A Sony World Photography Awards 2020-as pályázatát *Eng Chung Tong* malajziai fotós itt látható, „Synergy of Humanity” (Emberi együttműködés) című, 2019-ben készült fényképével reklámozta a különböző közösségi médiás felületeken és a pályázat honlapján. A grandiózus jelenet első nézésre lenyűgözött, az is megfordult a fejemben, hogy bárcsak én készítettem volna ezt a jó fotót, tehát a szervezők elérték céljukat a jól kigondolt reklámhadjárattal.

- ◆ Sokadik ránézésre azonban kérdések merültek fel bennem: Hol készült a fénykép? Tényleg létezik még ilyen napjainkban, hogy nők – valószínűleg tealevelekkel megrakott – hatalmas zsákokat cipelnek szorgos hangyák módjára? Ráadásul a képet alaposabban megnézve egy-két alak annyira hasonló testtartásban cipeli terhét, hogy gondos Photoshop-munkára kezdtem gyanakodni.

Azonban nem gondoltam, hogy a világ egyik legnagyobb presztízsű fotópályázatának szervezői nem

Kép: Eng Chung Tong / Sony World Photography Awards 2019

figyelnek a részletekre, vagyis arra, hogy a hívószónak kiemelt fénykép köszönőviszonyban se legyen a valósággal. De a képhez a fotós nevével kívül semmilyen információt nem csatoltak, így nyomozásba kezdtem. A pályázat sajtószobájában megtaláltam a képhez tartozó leírást, ez meglehetősen pongyolán fogalmaz: „Látkép egy jünnani törzs munkával töltött hétköznapjáról. A csapatmunka és az együttműködés kiemelten fontos, máskülönben káoszba fullad a munka. Benyomás arról, hogy milyen lehetett az élet egykor Jünnanban.”

Nesze semmi, fogd meg jól! De Jünnan segítség volt, tudtam, hogy Kína déli részén kell keresni a részleteket. Sok kombinációval izzasztottam a keresőt, mégsem találtam olyan szöveget vagy képet, amely utalna bármiben is Eng Chung Tong fotójára, végső megoldásként az egyik fotóügynökség rendszerében kutattam. China+Yunnan+tea+tribe, ez vezetett végül eredményre. Több, Tongéhoz hasonló képet találtam egy kulturális rendezvényről a dél-jünnani Lijiang városából, ami a festői Jáde Sárkányhó-hegység lábánál fekszik.

A turistacsalogatónak szánt rendezvényt Zhang Yimou rendezi, az egyórás műsort naponta háromszor adják elő mintegy 500, a közeli falvakban élő Naxi, Bai és Yi törzsbéliek részvételével. A kulturális show a híres teatermesztő vidék régi hangulatát eleveníti meg, a nyitányban a népviseletbe öltözött helybéliek a Tea Horse Road nehézségeit mutatják be, a meredek magashegyi ösvényeken ugyanis csak emberi erővel tudták a Selyemút felé eljuttatni a tealeveleket. Ezen az eseményen készülhetett Eng Chung Tong fényképe is. ♦

SZÖVEG –
AYHAN GÖKGHAN

MINDIG AZ ERŐSEBBNEK VAN ESÉLYE ODALÉPNI A GYENGÉHEZ

Interjú Vecsei Miklóssal

Vecsei Miklóssal, a Magyar Máltai Szeretetszolgálat alelnökével, a diagnózis-alapú felzárkózási romastratégiáért felelős miniszterelnöki biztossal többek között az újonnan kidolgozott tervezetről, és az abban érintett háromszáz legszegényebb település helyzetéről beszélgettünk.

◆ – **Súlyosabb a helyzet, mint a feladat vállalása előtt gondolta?**

– Nem ért meglepetés. Kevés olyan hely van Magyarországon, ahol ne fordultam volna meg korábban, a nyomorúság számos arcát láttam már, és sokszor hallottam a hívást, hogy nekem itt személyesen is dolgom van. Az igazi kihívást azonban nem az jelenti, hogyan indítsunk el segítő programokat, hanem az, hogyan osszuk meg a teendőket másokkal. Az emberek döntő többségének ugyanis van egy kényelmes alapállása, amely szerint ez a kormány, illetve néhány segítő szervezet dolga. Ez azért nem ilyen egyszerű. Sem a kormány, sem a Máltai Szeretetszolgálat nem tud befogadni, erre kizárólag a társadalom képes. Ha egy karitatív szervezet figyel az elesettekre, adományokat gyűjt, az erősítheti azt a hitet, hogy a segítők majd úgyis megoldják. Ez nagy tévedés. Most azonban egy hosszú folyamat elején járunk, és az én feladatomban, hogy dolgozni kezdjünk, olyan elvek mentén, amelyeket mindenki ért. A társadalomban egyetértés van arról, hogy a kisbaba nem tehet arról, hova, milyen körülmények közé születik. Ebben a programban az élet első pillanatától kezdve elkísérjük őt addig, amíg fiatal felnőttként munkába nem áll.

Kép: Magyar Máltai Szeretetszolgálat | Foto: Kovács Bence

– Személyes érintettség miatt tekint missziós ügyként a cigányság felzárkóztatására?

– Soha nem volt ilyen elhatározás bennem, bár a hat gyermekem közül az egyik, akit örökbe fogadtunk, épp cigány származású. Hétvégeken vigyáztunk rá, és arra gondoltunk, jó lenne, ha nálunk maradhatna. De ez személyes történet. Ami a missziót illeti, előbb köteleztem el magam a hajléktalan emberek mellett, és csak később mélyültem el a roma felzárkózás kihívásaiban.

Az integráció egészséges útja, amikor az erős eldönti, hogy elindul a gyengébb felé, és közös erővel, a másik megismerésének örömeivel térhetnek vissza együtt.

– A szegénység és a cigányság mintha kéz a kézben járna...

– Sajnos, a cigány szavunk mintha elvesztette volna önmagában való jelentését, gyakran előítéletek és negatívumok tapadnak hozzá, és ha valakire ezt mondják, legtöbbször azt is hozzáértik, hogy az illető nyomorúságos körülmények között él.

– Jelenleg mik a cigányság legnagyobb problémái?

– Már az is gond, hogy azon kell gondolkodnom, mit mondhatok erre a kérdésre, és mit nem. Az is eredmény lenne, ha őszintén tudnánk beszélni a cigányság helyzetéről. De tegyük fel praktikusán a kérdést: hogyan lehet elkezdni egy ilyen programot? Olyan ez, mint amikor egy profi sakkozó sok táblán játszik, ott van a fejében az összes lehetséges variáció, de hogy mi lesz a következő lépése, az attól függ, milyen állást talál a következő táblán. Nekünk is megvannak az általános érvényű szabályaink, ha egy településen évente harminc csecsemő születik, ott bölcsődét kell majd nyitni. De ha minden kismama veszélyeztetett, akkor előbb a védőnői szolgálatot kell megerősíteni, hogy a várandósság során jelentkező problémákat megelőzzük. Közel kell lennünk az eseményekhez, hogy pontos diagnózist adhassunk, éppen ez a Jelenlét program lényege. Persze, meglepetések mindig érhetik az embert. Az is nyilvánvaló, hogy az összes meccs nem megnyerhető, bármennyire is szeretnénk.

– Hogyan írná le a települések nyomorát egy olyan embernek, aki még soha nem fordult meg hasonló helyen?

– Amikor villanyoszlopokat fűrészelő kislányokról, kiegészítő ágymatrac rugóin ugráló lányokról vagy házromok között játszó gyerekekről mutatunk képeket, sokaknak az a reakciója, hogy ez csak elszigetelt jelenség, nem lehet sok ilyen hely az országban. Egyik nagy misszióink, hogy a véleményformálókat, vagy ahogy én hívom magunkat, a jóléti erkélyen élőket szembesítsük ezzel a valósággal. De ez nem valamiféle számonkérés, még akkor sem, ha sokan úgy érezzük, hogy a jóléti világ tartozik valamivel a leszakadó, hátramaradó közösségeknek. Mindenki ismerje fel magában, milyen sok ajándékot kapott az életből! Vegye észre a társadalom, hogy mindig az erősebbnek van esélye odalépni a gyengéhez! Az integráció egészséges útja, amikor az erős eldönti, hogy elindul a gyengébb felé, és közös erővel, a másik megismerésének örömeivel térhetnek vissza együtt. Mostanáig sok közös visszatérésnek voltam tanúja.

– Az eddigi romastratégiák azért fulladhattak kudarcba, mert túl nagy lépésekben gondolkodtak, hirtelen várták a pozitív eredményt?

– A nagy egész szempontjából az integráció nem vezetett eredményre, de azért azt sem mondanám, hogy semmi jó nem történt. A Máltai Szeretetszolgálat hosszú évek óta dolgozik az ország harmincegy legszegényebb járásában, az ott zajló gyerekesély programokat mentoráljuk, eközben hétszázötven település mindennapjait kísérik figyelemmel. Ebből mintegy százötven a pályázatok és fejlesztések ellenére sem tudott előrelépni. Sok település azonban jól használta ki a lehetőségeket, és elindult valamiféle fejlődés, nem szorult rá arra, hogy beavatkozzunk. Lehet, hogy szegények, de van határozott céljuk, jövőkéjük. Más kérdés, hogy generációkon átívelő problémákat nem lehet néhány év alatt felszámolni.

– Mondana személyes történetet az elmúlt időszakból, ami nagyon meghatotta?

– Rengeteg történetem van. Gyakran kérem a döntéshozói pozícióban lévő embereket, látogassanak meg velünk egy-egy ilyen települést. Sétáljunk körbe, igyunk meg egy kávét a helyi kocsmában. Ez nem egy rémisztő világ, ha az ember elfogadóan megy. Egy ilyen

alkalommal a telepről kifelé menet megállt velünk szemben az ötszázforintos órabérért dolgozó asszony, és azt mondta: „Kocsit, sofőrt hol hagyták?” Nyers és fájdalmas kérdés volt, de a beszélgetés végén az asszony megölelt és elnézést kért. Tulajdonképpen ezek a találkozások tartják meg az embereket a terepen. Muszáj találkozunk velük és az ő történeteikkel. A különböző árnyalatokban megjelenő fájdalmak és reménytelenségek erősítik bennünk az elhatározást, hogy nem lehet nem folytatni.

– Vannak azért apró sikerek is?

– A falvakban létesített kisüzemeink termékei nagyon jó minőségűek, iskoláink jó irányba változnak, a megjelenésünk által kicsit már pörög az élet a településeken, láthatóak a fejlődés jelei. A sportegyesületünk helyi csapatai és a zenei programjaink közösségeket építenek; a gyerekek átéli a siker és az összetartozás élményét; felismerik, hogy ők is különlegesek valamiben; megtanulnak célokra kitűzni maguk elé, és tenni azok eléréséért. Nem a jövő élsportolót vagy előadóművészeit keressük bennük, csak a bennük rejlő képességeknek szeretnénk esélyt adni. A velünk zenélő vagy focizó gyerekeknek jelentősen javulnak az iskolai eredményei is, hiszen már megtapasztalták, hogy képesek eredményeket elérni.

– A kilátástalan milióban van helye Istennek?

– Egyszer romákkal beszélgetve azt mondtam, minden cigány közösségben az az érzésem, hogy majdnem mindenkinek élő hite van. Egyikük kijavított: ott mindenkinek van hite. Nem feltétlenül olyan hite, amit a katolikus gimnáziumok vagy a történelmi egyházak tanítanak, de van. És amikor egy cigány ember a Teremtőtől számonkér valamit, akkor nem valami figurával, hanem az élő Istennel vitatkozik. Azt gondolom, a felzárkózást segítő programokban a civil szervezetek mellett az egyházaknak is fontos szerepe kell, hogy legyen.

– És nyitottságot tapasztal?

– Nemcsak az egyházi berkekben, hanem bármely közösségben igaz, hogy a fiatalok a legnyitottabbak. Rajtuk azt látom, hogy hajlandóak energiát fektetni abba, amiben hisznek. Nagy felelősségünk, hogy a fiatalok higgyenek abban, hogy képesek vagyunk megváltoztatni a nyomorban élők életét. ♦

MÉG TÖBB TARTALOM

a Képmás online magazinban:
www.kepmas.hu

és Youtube-csatornánkon:
youtube.com/kepmas-magazin

KÖVESSEN MINKET
A KÖZÖSSÉGI MÉDIÁBAN!

[https://www.facebook.com/
Kepmasmagazin](https://www.facebook.com/Kepmasmagazin)

[https://www.instagram.com/
kepmas_magazin](https://www.instagram.com/kepmas_magazin)

ÖRÖMHÍR MINDENKINEK!

HALLGASSA A KATOLIKUS RÁDIÓT
MOBILALKALMAZÁSUNKON!

BÁRHOL ÉS BÁRMIKOR!

TÖLTSE LE ÖN IS!

FIÚ LESZ VAGY ABORTUSZ?

„Fiú lesz vagy abortusz?” – teszi fel a kérdést a főszereplő Aladeen, a nagyszerű *Diktátor* című vígjátékban, amikor megtudja, hogy a felesége gyermeket vár. A kérdés bizarrnak hat, de valójában egy olyan szörnyű tradícióra hívja fel a figyelmet, amelynek köszönhetően ma legalább 200 millió nő hiányzik a világból. 1970 óta tizenkét országból összesen 23 millió lánygyermek tűnt el a szelektív abortusz miatt. Ennél is szörnyűbb, hogy a harmadik világban több százezer kislány hal meg ötéves kora előtt, mert elhanyagolják nemi hovatartozása miatt.

- ◆ „Nőnek születni kell” – tartja a mondás, legalábbis nálunk. Vannak azonban olyan részei a világnak, ahol a nőknek megszületni sem szabad. A szelektív abortusz lényege, hogy a szülők elvetetik a gyermeket, ha az ultrahang során kiderül, hogy kislány. A nők hiánya különösen Kínában (11,9 millió) és Indiában (10,6 millió) kiugró, de mérhető még Albániában, Örményországban, Azerbajdzsánban, Grúziában, Tajvanban, Montenegróban, Hongkongban, Dél-Koreában, Tunéziában és Vietnamban is.

A LÁNYOKAT HAGYJÁK MEGHALNI

Indiában korábban bevett gyakorlat volt, hogy a lánysecsemőket a Gangeszbe fojtották, a technológia fejlődésével azonban a nemi diszkrimináció a magzati korra tevődött át, és bár a szelektív abortusz nem legális Indiában, a beépített kiskapuknak köszönhetően a terhességmegszakítások 99 százaléka még mindig a lány magzatokat érinti. A dél-ázsiai országban sokan úgy tartják, hogy „lányt felnevelni olyan, mint a szomszéd kertjét öntözni.” Az indiai társadalomban olyannyira elterjedt ez a gondolkodás, hogy évente 239 ezer kislány hal meg ötéves kora előtt azért, mert elhanyagolják pusztán nemi hovatartozása miatt. A felmérésekből kimutatható, hogy India 35 államából 29-ben a leánygyermek halandósága kirívó mértékben meghaladja a fiúgyermekét, ami azért érdekes, mert azokban az országokban, ahol nincs ilyen típusú nemi diszkrimináció, biológiai okokból a fiúgyermek halandósága általában magasabb.

India, 2015

Indiában évente 239 ezer kislány hal meg ötéves kora előtt azért, mert elhanyagolják pusztán nemi hovatartozása miatt.

„Bár a 2017–2018-as felmérésében az indiai kormány nem közölt hivatalos adatokat a végrehajtott abortuszok számáról, egy körültekintő módszertannal felállított becslés szerint körülbelül 11,8–14,1 millió nőnemű magzat életét oltották ki 1990 óta szelektív terhességmegszakítással. A lány születéssel szembeni negatív hozzáállás legalapvetőbb oka a közösségek patriarchális társadalmi berendezkedése. A hindu társadalmi berendezkedés és a férfiágon való öröklés következtében a nők csak házasság révén

tudják fenntartani magukat. Az indiai esküvői szokások miatt a kiházásítás azonban rendkívül költséges a lány családjának, nem beszélve a hozomány megfizetésének terhééről. A férj családja gyakran még az esküvő után is követelésekkel áll elő, amely könnyen adósságba kényszerítheti a lányos családot.” – írja Mogyorósi Alexandra A hiányzó nők kérdése Indiában című tanulmányában.

A szakértő arra is felhívja a figyelmet, hogy a tradicionális hindu társadalomban a nők családban betöltött szerepe másodlagos, életüket örökös gyámságban, egy férfi uralma alatt kell leélniük. Férjüket istenként kell tisztelniük, házasságtörés esetén kitaszítással vagy halállal kell szembenézniük. Ha megözvegyülnek, csak fehérben járhatnak, kevesebb ételt kapnak, és ha nem kergetik el őket a háztól, épphogy megtűrik őket. A nők megbecsültsége Indiában az idők során nem sokat változott, az egyetlen dolog, amellyel a közösségen belül tekintélyt szerezhetnek, ha fiú utódot szülnék. A gazdasági vonatkozásokon kívül vallási okok is erősítik a fiúpreferenciát.

Kép: Profimedia – Red Dot / Magnum Photos / Cristina Garcia Roderio

---

Több tízmillió férfinak nem jut majd feleség Kínában, már most több településen egyáltalán nincs hajadon, és rengetegen küzdenek azzal, hogy nem találnak maguknak párt. A hírek szerint százával adják el a pakisztáni nőket kínai férfiaknak, hol házasságra, hol prostitúcióra kényszerítik őket.

A hindu közösségben a fiú utód nélkülözhetetlen a halotti szertartásnál, mivel csak ő gyújthatja meg az apa halotti máglyáját.

Korábban azt gondolták, hogy az életszínvonal emelkedése, és a középosztály gyarapodása a szelektív abortuszok számának visszaesésével jár majd, hiszen a jobb módú családok már megengedhetik maguknak, hogy felneveljék a lánygyermeküket. A fiúpreferencia azonban olyan erősen él a társadalomban, hogy a kevesebb gyermeket vállaló szülőknek egyre fontosabb lett, hogy legalább az egyik, vagy az egyetlen utódjuk fiú legyen. Az indiai törvényhozás folyamatosan próbálja visszaszorítani a szelektív abortusz szörnyű hagyományát, és évről évre többet áldoz a költségvetésből a nők helyzetének javítására, egyelőre nem túl látványos eredménnyel.

AZ „EGYKEPOLITIKA” KÖVETKEZMÉNYEI

Kínában a családokat az 1960-as évekig arra buzdították, hogy minél több gyermeket vállaljanak. Ennek az lett az eredménye, hogy kevesebb mint 30 év alatt 530 millióról 940 millió före nőtt a távol-keleti ország népessége. A demográfiai robbanásból, az erőforráshiányból és a lakhatásból fakadó problémákat kezdetben úgy próbálták megoldani, hogy a '70-es évek elején maximum kettőben határozták meg az ideális gyerekszámot, és mivel ez nem hozta meg a kívánt eredményt, 1979-ben bevezették az „egykepolitikát”. A kínai társadalom hagyományosan

előnyben részesíti a fiúgyermeküket, így a korlátozásnak köszönhetően rendszerszintűvé váltak a szelektív abortuszok. Az „egykepolitika” nagyon súlyos következményekkel járt: úgy eltolódott a nemek születéskori aránya, hogy jelenleg születéskor minden 100 leánygyermekre 117 fiú jut. Ez azt jelenti, hogy több tízmillió férfinak nem jut majd feleség Kínában, már most több településen egyáltalán nincs hajadon, és rengetegen küzdenek azzal, hogy nem találnak maguknak párt. A hírek szerint százával adják el a pakisztáni nőket kínai férfiaknak, hol házasságra, hol prostitúcióra kényszerítik őket. A probléma súlyosságát a kínai kormány is felismerte, ezért 2016 januárjában két gyerekre módosították a törvényt, majd 2018 év végén bevezették a „független termékenység” politikáját, azaz a nők maguk dönthetik el, hány gyermekük lesz. Az adatokból egyelőre nem látszik, hogy a korlátozások feloldása a női termékenység emelkedéséhez vezetett volna, pedig a „nőhiány” akkor is gondot fog okozni a következő évtizedekben, ha hirtelen demográfiai robbanás lenne Kínában.

11 MILLIÓ KÍNAI NŐ A SEMMIBŐL

Bár a hatóságok az „egykepolitika” idején kényszerabortusszal – előrehaladott terhességeket is megszakítottak – és kényszersterilizációval sújtották a törvénytseggőket, így is akadtak olyan családok, akik megszülettek, és elbújtatták lányaikát. Amerikai és kínai kutatók úgy számolják, hogy 11 millió fiatal kínai lány és nő születését titkolták el, vagy jelentették késve a szülők a hatóságok felé, és ezek a lányok csak a beiskolázáskor vagy házasságkötéskor kerültek elő.

Szakértők szerint, ha egy társadalomban aránytalanul magas az egyedülálló férfiak aránya, az hosszú távon társadalmi szintű frusztrációt és az erőszakos cselekedetek számának emelkedését okozhatja. A jelenségnek köszönhetően az érintett térségekben nő a pedofil bűncselekmények száma, és egyre többen igénylik a prostituáltak szolgáltatásait. A nemi aránytalanság kedvez az emberkereskedőknek is, akik más országokból hoznak hajadonokat, hogy pénzért eladják őket a magányos férfiaknak. Indiában és Kínában is igyekeznek a törvényhozók orvosolni a múltban elkövetett hibákat, ám ahhoz, hogy a szelektív abortuszok és a gyerekgyilkosságok következtében kialakuló demográfiai aránytalanság helyrebillenjen, a társadalom gondolkodásának teljes átalakulására lenne szükség. ♦

HALDOKLÓ ANGYALOK A PIACON

A „One Child Nation” című mozi
könyörtelen tükröt tart Kína és a világ elé

„Pataknyi vérontás is jobb egy második gyermek születésénél.” Ez a mondat – mondanivaló – napokra az ember agyába ég, ha megnézi a *One Child Nation* (Egygyermekes nemzet) című kínai–amerikai dokumentumfilm. Ami több is, mint dokumentumfilm, hiszen egy körülbelül félórás politikai-történelmi felvezetést követően már-már bűnügyi drámába csap át, amelynek sztoriját a legkeményebb forgatókönyvíró, az élet írta. Készítője, *Nanfu Wang* USA-ban élő kínai rendező „csak” felvette a fonalat, és utánajárt a kínai kormány bő 35 esztendőn át erőltetett egygyermekes családpolitikájának – okoknak, körülményeknek, következményeknek. A programnak, amely embermilliók életútját változtatta, vagy épp szakította meg, még mielőtt az egyáltalán elkezdődhetett volna...

- ◆ Mondhatnánk a filmre, hogy 85 percnyi tömény döbbenet, de valójában annál jóval több, mert utána még sokáig elgondolkodtat, s némiképp tán a világnézetünket is (újra) formálja. Az elején még fészkelődve kívül tudunk helyezkedni az eseményeken, míg hallgatjuk, hogy a diktatúra egykori kiszolgálói hogyan magyarázzák tetteiket, a lelkiismeretükkel küzdve, vagy épp elnyomva magukban a szembenézést a súlyos múlttal, amit a jelen tükre is kíméletlenül megmutat, ha belepillantanak. Nyilván nem véletlen, sokkal inkább szimbolikus, hogy némely interjúalanyával a rendező is egy tükör elé ülve beszélget. Amerikából a volt hazájába utazást a kislánya születése ihlette, aki így közvetetten az alkotó műzsájává is vált.

Mi mindent tehet egy gyermek sok másik gyermekért! Akik egy része meg sem született, másik hányada alig valamicskét élt, a szerencsésebbek pedig már gyakorúak, ám könnyen lehet, hogy a világ egy másik szegletében élve mit sem sejtjenek a valódi származásukról. Legalábbis a vér szerinti szüleikről, rokonaikról és arról, hogy miként kerültek az őket felnevelő családhoz. Bár talán nem is akarják tudni az igazat. Mint kiderül, *Nanfu Wang* saját családjára is tele van dermesztő történetekkel, amelyeknek

mintha mindenki egyszerre volna cinkosa és áldozata. Az 1979–2015 közötti időszakról, tehát a közelmúltról van szó, amely Kínában a hétköznapiok részévé tette a kényszersterilizációkat, a terhességmegszakításokat, a csecsemőgyilkosságokat és a gyermekkereskedelmet. Mindezt csúcsra járatott, hurraóptimista propaganda hazudta a lakosság felé természetesen, elfogadhatónak, mi több: nemes célnak. Sokan ma is azzal nyugtatják magukat, hogy nem volt más választásuk, hogy az éhezés elkerülése, a nemzet fennmaradása érdekében hagyták a már megszületett második gyermeküket kegyetlenül az út szélén, vagy a húspiacon egy dobozban.

Különösen meghökkentő, mennyire hevesen „szurkolt” mindenki azért, hogy fia szülessen. Aki a család nevét továbbviszi. Még az anyák is másként bántak a fiúgyermekkel, az államgépezet ilyen szintig befolyásolni tudta a legjóravalóbb polgárok gondolkodását is. Akik a filmben nemegyszer mosolyogva beszélnek erről az időszakról – igaz, nem könnyű eldönteni, hogy a nosztalgia miatt, vagy inkább a szépíthetlent ezzel is

szépítve, kínjukban, zavarukban. A rendezőnőt dicséri, hogy igen mélyre ás, nem elégszik meg félutakkal. Mégis, ahol a nyomozása már túl szenzitív családi kötelékeket érintene, tudja, hol a határ. És a szemek, a tekintetek – amelyeket sok európai oly hasonlóknak lát, pedig nem azok – időnként még többet is mondanak ebben a filmben, egy-egy kitartott snittben a szavaknál. Aztán van, hogy szavak is érkeznek melléjük, csak ki kell várni.

A néző szava viszont elakad egy időre a záró képsorok után. Nem is igazán tudjuk, azokat sirassuk-e, akik végül nem élhették meg a rájuk váró – sok esetben keserves – sorsot, hanem már a születésük pillanatában politikai parancsra „angyallá váltak”; vagy azokat, akik az emberpiacról egy emberibb környezetbe (örökbefogadókhöz) kerültek, ugyanakkor elszakították őket szüleiktől, testvéreiktől. De legfőképp: mi van azokkal, akik maradtak? Akiknek a saját bűneik terhét kell cipelniük abban a közegben, amely szép szóval vagy erőszakkal az életük vezérelvévé tette, hogy „pataknyi vérontás is jobb egy második gyermek születésénél”. Nanfu Wang filmje letaglóz. ♦